

การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีบุญเดือนหกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ

Study of Sixth Month Merit Identity for Tourism Promotion in Chaiyaphum Province

ฐิติรดา เปรมปรี*

Thitirada Prampree

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Chaiyaphum Rajabhat University

*aon_2523@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ ประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจำนวน 30 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม รายงานสรุปผลการวิจัยใช้วิธีการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ คือความเชื่อความศรัทธาระลึกถึงบุญคุณของพระยาแลผู้ก่อตั้งเมืองมีหลายหน่วยงานร่วมพิธีแห่บายศรีบวงสรวงพระยาแลโดยจัดการประกวดอย่างยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปี ปัจจัยส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ 1) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ และ 3) ปัจจัยด้านทรัพยากร

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ ประเพณีบุญเดือนหก ปัจจัยส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว

Abstract

This study investigates qualitative research. There are two main objectives: 1) to study the identity of the sixth month merit tradition, Chaiyaphum province; 2) to study the factors promoting tourism management in the sixth month, Chaiyaphum province. The accidental sample group consisted of 30 people using the interviewing method by questionnaires. The report summarizes was used the descriptive analysis. The results of the study were as follows: the identity of the sixth month merit tradition, Chaiyaphum province, is the faith and reminiscence of Phraya Lae, the founder of the city. Besides, there are many organizations participating in Thai blessing ceremony, offering Phraya Lae by holding a great contest every year. The important factors that promote tourism management are 1) participation in operations, 2) leadership factors and 3) resources factors.

Keywords : identities, sixth month tradition promotional, factors for tourism management

บทนำ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) สภาพเศรษฐกิจโลกยังอยู่ในช่วงของการฟื้นตัวจากปัญหาวิกฤตต่างๆ เศรษฐกิจไทยขยายตัวต่ำกว่าศักยภาพมาต่อเนื่องหลายปี ทั้งจากผลกระทบของเศรษฐกิจโลกซบเซาและข้อจำกัดภายในประเทศเองที่เป็นอุปสรรค ดังนั้นการพัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของฐานบริการเดิมและขยายฐานบริการใหม่ในการปรับตัวสู่เศรษฐกิจฐานบริการที่เข้มแข็งขึ้น รวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพิ่มแนวทางการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิตเน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศและศักยภาพของพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกมิติและครบวงจรในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) ในแต่ละจังหวัดของประเทศต่างมีประวัติความเป็นมาที่เชื่อมโยงกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงามแตกต่างกันออกไป หากได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนอกจากจะอนุรักษ์และสืบสานแล้วยังได้พัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีการกระจายรายได้ในท้องถิ่นด้วยทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีอยู่ โดยประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทร่วมมือกันพัฒนาควบคู่กับการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้รู้คุณค่าของการเดินทางมาท่องเที่ยว

ดังเช่นจังหวัดชัยภูมิเมืองเก่าแก่ที่มีอัตชีวประวัติบุคคลสำคัญต่อวิถีชีวิตและประเพณีในท้องถิ่น คือ เจ้าเมืองคนแรกของชาวชัยภูมิต่านชื่อพระยาภักดีชุมพลตามประวัติของท่านเดิมชื่อ “แล” เป็นชาวนครเวียงจันทน์ ในสมัยรัชกาลที่ 2 พ.ศ. 2360 นายแลได้อพยพไพร่พลข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งบ้านเรือนที่บ้านน้ำขุนหนองอีจาน (อยู่ในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา) ต่อมาได้ย้ายไปตั้งใหม่ที่บ้านโนนน้ำอ้อมบ้านสีลอง (อยู่ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ) และได้ทำราชการส่งส่วยต่อเจ้าอนุวงศ์ใน พ.ศ. 2365 ขุนภักดีชุมพล

ได้ย้ายชุมชนมาอยู่ที่บ้านหลวง ซึ่งอยู่ระหว่างบ้านหนองหลอดกับบ้านหนองปลาเฒ่า ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิปัจจุบัน เนื่องจากสถานที่เดิมเริ่มคับแคบไม่เพียงพอกับจำนวนพลเมืองที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. 2367 ได้มีการบ่อนทอนที่บริเวณลำห้วยขาด นอกเขตบ้านหลวง ชุนภักดีชุมพลจึงได้นำทองในบ่อนี้ไปส่วยแก่เจ้าอนุวงศ์และขอยกฐานะบ้านหลวงขึ้นเป็นเมือง เจ้าอนุวงศ์จึงประทานชื่อเมืองแก่ชุนภักดีชุมพลว่าเมืองไชยภูมิและเลื่อนบรรดาศักดิ์ให้เป็นพระภักดีชุมพล

ต่อมาพระภักดีชุมพลได้ขอเอาเมืองไชยภูมิขึ้นตรงต่อเมืองนครราชสีมาและส่งส่วยแก่กรุงเทพมหานคร แทนไม่ขึ้นแก่เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านหลวง (เมืองไชยภูมิ) เป็นเมืองชัยภูมิ และแต่งตั้งพระภักดีชุมพลเป็นพระยาภักดีชุมพล เจ้าเมืองชัยภูมิคนแรก สมัยรัชกาลที่ 3 เจ้าอนุวงศ์ก่อการกบฏต่อกรุงเทพมหานคร พระยาภักดีชุมพลได้ยกทัพไปสมทบกับคุณหญิงโมตีกระหนาบกองทัพของเจ้าอนุวงศ์จนแตกพ่าย เจ้าอนุวงศ์เกิดความแค้นจึงเดินทางย้อนกลับมาเมืองชัยภูมิจับตัวพระยาภักดีชุมพล ประหารชีวิตที่บริเวณใต้ต้นมะขามริมหนองปลาเฒ่า

การเสียชีวิตของพระยาภักดีชุมพล ทำให้ชาวเมืองชัยภูมิจดจำและระลึกถึง จึงเรียกขานท่านด้วยความเคารพว่า “เจ้าพ่อพญาแล” และได้มีการสร้างศาลไว้ตรงที่พระยาภักดีชุมพล ถูกประหารชีวิต ณ บ้านหนองปลาเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ต่อมาใน พ.ศ. 2511 ทางราชการได้สร้างศาลขึ้นใหม่ชื่อว่า “ศาลพระยาภักดีชุมพล” และจัดให้มีงานสักการะเจ้าพ่อพญาแล

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของประเพณีบุญเดือนหกเพื่อร่วมรำลึกถึงวีรกรรมของพระยาภักดีชุมพล จัดงานในเดือน 6 จึงเรียกว่างานประเพณีบุญเดือนหกที่บริเวณศาลเจ้าพ่อพญาแล ตั้งขบวนแห่บายศรีกันตั้งแต่บ่ายโมงเริ่มด้วยความยิ่งใหญ่ของขบวนแห่เจ้าพ่อพญาแลประทับบนหลังช้างเป็นขบวนแรก ตามมาด้วยขบวนม้า ขบวนของผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ตามด้วยขบวนบายศรีของอำเภอต่างๆ ที่ตั้งใจทำให้ยิ่งใหญ่และสวยงามประกวดแข่งกันหลังจากขบวนแห่มาถึงศาลเจ้าพ่อครบทุกขบวนบรรยากาศภายในงานมีกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การจัดการแสดง การออกร้านสินค้า การประกวดบายศรี (Khiartiphum Lappinyo, 2018)

ในการจัดกิจกรรมย่อมพบปัญหาอุปสรรคการจัดการท่องเที่ยวอยู่บ้างควรส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงอัตลักษณ์ของประเพณีประวัติความเป็นมาเพื่อร่วมกันสืบสานอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน โดยการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่มีอยู่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นให้มีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นรากฐานของชุมชนให้คงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน อาศัยคนในชุมชนให้ความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาอย่างจริงจังร่วมกันสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ทั้งความบันเทิงและการศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ

ประโยชน์ของการวิจัย

สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้พัฒนาวางแผนการจัดการท่องเที่ยวด้วยทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดชัยภูมิให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่ร่วมงานประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ

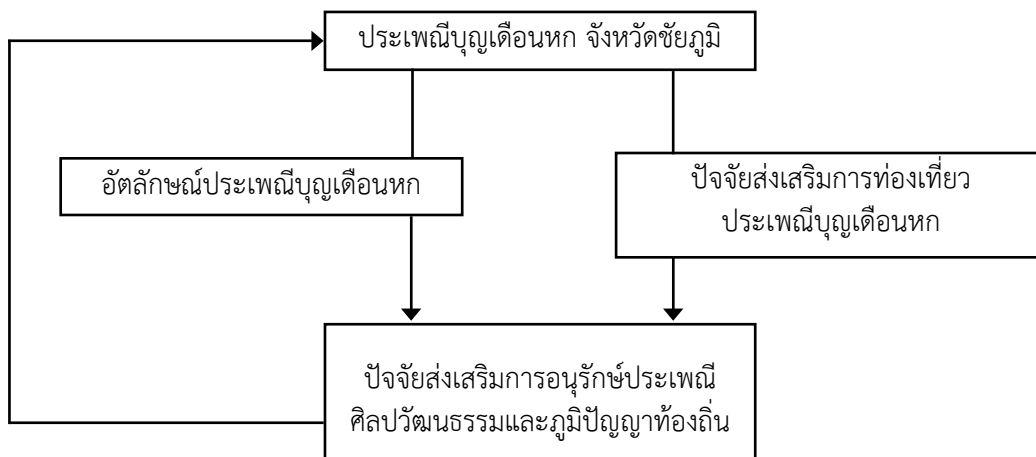
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่โดดเด่นของประเพณีบุญเดือนหก

ประเพณีบุญเดือนหก หมายถึง งานประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อร่วมรำลึกถึงความดีของเจ้าเมืองชัยภูมิคนแรก

ปัจจัยส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการท่องเที่ยวและมีผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นหรือนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีคัดเลือกแบบบังเอิญ จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ประเด็นการสัมภาษณ์ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบ อัตลักษณ์เด่นของประเพณีบุญเดือนหก ปัญหาอุปสรรคที่พบในการจัดการท่องเที่ยวประเพณีบุญเดือนหก แนวทางอนุรักษ์และแนวทางส่งเสริมการจัดงานประเพณีบุญเดือนหก นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปปรับปรุงแก้ไข หากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3. ขอบเขตด้านพื้นที่สำรวจข้อมูล ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อพญาแล ตั้งอยู่ริมหนองปลาเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงจัดงานประเพณีบุญเดือนหกเดือนพฤษภาคม ประจำปี 2560

สรุปผู้วิจัยดำเนินการวิจัยจากการสร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนข้อคำถาม กำหนดขอบข่ายคำถามสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อใช้ในข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Arune Onswad, 2008) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขก่อนจัดพิมพ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญที่พบในงานประเพณีบุญเดือนหก จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นประชาชนในท้องถิ่นหรือนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในช่วงระยะเวลาจัดงานประเพณีบุญเดือนหก ประจำปี 2560 ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อพญาแล ตั้งอยู่ริมหนองปลาเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยใช้วิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความจากแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview Form) กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีคัดเลือกแบบบังเอิญ จำนวน 30 คน จากการเก็บข้อมูลพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบอาชีพเกษตรกร อาชีพรับราชการ และประกอบธุรกิจส่วนตัว อายุตั้งแต่ 25–65 ปีขึ้นไป มีสถานภาพเป็นนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 17 คน และเป็นประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 13 คน ผู้วิจัยแบ่งการสรุปผลการวิจัย 2 ประเด็น ดังนี้

1. **ด้านอัตลักษณ์ของประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ** พบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความเชื่อที่มั่นคงและยึดถือความกตัญญูต่เวทีเป็นแนวทางประพฤติซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันจากความเชื่อความศรัทธา และการแสดงความกตัญญูต่เวทีต่อพญาแลเจ้าเมืองคนแรก สืบเนื่องจากการให้ความร่วมมือกันจัดงานประเพณีและการเข้าร่วมงานของประชาชนจากหลายหน่วยงานได้เข้ามามีส่วนร่วมกันรับผิดชอบจัดงานประเพณีได้อย่างยิ่งใหญ่และสร้างชื่อเสียงให้แก่ท้องถิ่น กิจกรรมที่ถือว่าเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ คือ การประกวดบายศรีขนาดใหญ่ที่มีความประณีตสวยงาม สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างตั้งใจทำบายศรีมาร่วมขบวนเพื่อประกวดแข่งขันกันและสักการะเจ้าพ่อพญาแล สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิตของคนไทยผ่านทางบายศรีจากภูมิปัญญาไทยตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษได้ถ่ายทอดไว้

2. **ด้านปัจจัยปัจจัยส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ** ได้แก่

1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการจัดงานประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ สะท้อนให้เห็นถึงความสามัคคีของคนในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นงานระดับจังหวัดประชาชนในท้องถิ่นจากหลายหน่วยงานมาทำงานร่วมกันด้วยความศรัทธา จึงตั้งใจอย่างสุดกำลังความสามารถ แสดงให้เห็นภาพของความสามัคคี ความเข้มแข็งของคนในท้องถิ่นที่ได้ร่วมกันปฏิบัติการ และภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 ขบวนแห่ในงานประเพณีบุญเดือนหก

2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีการติดต่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้กำหนดวางแผนงานมีการจัดประชุมมอบหมายหน้าที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมจัดการในประเพณีบุญเดือนหกพร้อมกัน สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของผู้นำและวิสัยทัศน์ในการกระจายอำนาจสู่ชุมชนให้มีส่วนร่วมพัฒนาและภาคภูมิใจร่วมกัน

3) ปัจจัยด้านทรัพยากร จังหวัดชัยภูมิ มีศักยภาพทางสิ่งแวดล้อมที่งดงาม มีทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวที่หลากหลายเป็นทุนเดิม หลังการเข้าร่วมงานประเพณีบุญเดือนหก ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวรองต่อไปได้ เช่น อนุสาวรีย์พระยาภักดีชุมพล หรือเจ้าพ่อพญาแล มอหินขาว ทุ่งดอกกระเจียว แหล่งทอผ้าไหมบ้านเขว้า น้ำตกตาดโตน เป็นต้น ทั้งนี้ยังต้องคำนึงถึงความสะอาด ความสะอาดและความปลอดภัย

จากการสำรวจในงานประเพณีบุญเดือนหก ยังพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการทรัพยากรไว้บริการนักท่องเที่ยวอยู่บ้าง เช่น ปัญหาความสกปรกของการให้บริการห้องน้ำห้องสุขา ปัญหาด้านการจราจรติดขัดถนนคับแคบเดินทางไม่สะดวก ปัญหาด้านการทิ้งขยะไม่ถูกที่ ปัญหาด้านการทะเลาะกันของวัยรุ่น และปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน

อภิปรายผล

การเสนอผลการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ อภิปรายผลดังนี้

อัตลักษณ์ที่สำคัญของประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ ที่ปรากฏในท้องถิ่นคือประชาชนมีความเชื่อที่มั่นคงและยึดถือความกตัญญูทวดเวทที่เป็นแนวทางประพฤติแสดงความกตัญญูทวดเวทที่ต่อพระยาแล เจ้าเมืองคนแรก สอดคล้องกับการศึกษาความเชื่อเรื่องผีปู่ตาความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมของชาวมหาสารคาม พบว่าทุกคนในชุมชนยังให้ความเชื่อถือเคารพศรัทธา ยึดมั่นในความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมที่มีมาแต่อดีตให้คงอยู่ได้เนื่องจากความเชื่อ ความศรัทธาและถ่ายทอดออกมาทางประเพณีพิธีกรรมจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง (Sippiya Chayanusasane Jundon et al., 2018) เช่นเดียวกับจัดงานประเพณีบุญเดือนหกอย่างยิ่งใหญ่สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักแก่คนในประเทศและต่างประเทศได้ อีกทั้งในเรื่องของความสามัคคีของคนในท้องถิ่นต่างร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการจัดงานประเพณีบุญเดือนหกแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของประเพณีร่วมกันถ่ายทอดและสืบสานประเพณีด้วยความภาคภูมิใจ

ด้านปัจจัยส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่

1. ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการจัดงานประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ สะท้อนให้เห็นถึงความสามัคคีของคนในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นงานระดับจังหวัดจึงได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานมาร่วมด้วยความศรัทธาจึงตั้งใจอย่างสุดกำลังความสามารถ แสดงให้เห็นภาพของความสามัคคี ความเข้มแข็งของคนในท้องถิ่นที่ได้ร่วมกันปฏิบัติการหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างๆ สนองต่อนโยบายส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ คณะกรรมการดำเนินงานในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกันประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมภายในงานประเพณีบุญเดือนหกให้มีความน่าสนใจ เช่น การประกวดหลานสาวปู่แล การแสดงฟ้อนรำ ขบวนแห่สักการะเจ้าพ่อพญาแล (ขบวนแห่บายศรี) การจำหน่ายสินค้า การแสดงดนตรีของศิลปินที่มีชื่อเสียงและการแสดงหมอลำหรือกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ Krittiya Somsila & Kanokkarn Kaewnuch (2018) ได้ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่าทำให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวถ้าชุมชนมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างเสรีมีแผนการดำเนินงานในรูปแบบที่เหมาะสม ตามด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนจะทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและสามารถที่จะจัดสรรรวมทั้งบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำประเพณีบุญเดือนหกถือเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่โดยในทุกปีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิจะเป็นประธานเปิดงานพร้อมนำชาวชัยภูมิทำพิธีถวายสักการะบวงสรวงขอพรต่อดวงวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ของพระยาภักดีชุมพล หรือเจ้าพ่อพญาแลเจ้าเมืองชัยภูมิคนแรก มีการติดต่อประสานงานและให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้กำหนดวางแผนงานมีการจัดประชุมมอบหมายหน้าที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมจัดการในประเพณีบุญเดือนหกด้วยกัน สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของผู้นำและวิสัยทัศน์ในการกระจายอำนาจสู่ชุมชนได้มีส่วนร่วมพัฒนาและเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานร่วมกัน

ภาพที่ 2 บรรยากาศการออกร้านค้าในงาน

3. ปัจจัยด้านทรัพยากร จังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพทางสิ่งแวดล้อมที่งดงาม มีทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยพัฒนาเป็นแหล่งส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ศาลเจ้าพ่อพญาแล สวนสาธารณะหนองปลาเฒ่า สถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานปราสาทวัดกู่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมอหินขาว อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อุทยานแห่งชาติไทรทอง อุทยานแห่งชาติภูแล่นคา อุทยานแห่งชาติตาโตน เป็นต้น อีกทั้งมีวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่ได้รับการส่งเสริมจากบรรพบุรุษถ่ายทอดมาถึงปัจจุบัน ประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิเห็นคุณค่าของทรัพยากรและมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายอาศัยอยู่กับธรรมชาติประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังคงนับถือบรรพบุรุษแสดงความรำลึกถึงร่วมถ่ายทอดมาสู่ประเพณีบุญเดือนหกในทุกปีหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดชัยภูมิต่างจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดอาคารสถานที่จัดงานและการให้บริการร้านอาหารน้ำดื่มบริการประชาชนนักท่องเที่ยวที่ร่วมในขบวนแห่บายศรีจากปัจจัยส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมินี้ ถือเป็นจุดแข็งของการสืบทอดประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยตระหนักและให้ความสำคัญต่อการสืบสานประเพณีควบคู่กับการจัดการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับ Matura Suansri (2016) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อชุมชนด้านจัดการสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกความสะดวกในการเดินทาง ด้านการให้บริการร้านค้าและสินค้ามีการให้บริการที่ดีสุภาพอ่อนน้อมมีอัธยาศัยดีและด้านบุคลากรให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจใส่ใจนักท่องเที่ยว สำหรับแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนคือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Paweena Ngamprapasom (2018) ได้ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และสืบสานความหลากหลายทางชีวภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นเมืองภายใต้การมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปี ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ กล่าวคือกลุ่มแกนนำของชุมชนควรเข้ามามีบทบาทหลักในการจัดกิจกรรมที่สืบสานอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ภาพที่ 3 ประชาชนสักการะเจ้าพ่อพญาแล

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงแนวทางการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า การจัดงานประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ พบว่าการจัดการท่องเที่ยวในแต่ละปีมีความบกพร่องด้านการอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จึงเสนอแนวทางการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. ควรจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวในบริเวณงานให้ทั่วถึง
2. มีการขยายพื้นที่จอดรถให้มีเวรยามคอยอำนวยความสะดวกในการจอดรถรับส่งได้สะดวกและปลอดภัย
3. การให้บริการห้องน้ำห้องสุขาควรมีเวรทำความสะอาดให้บริการอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรสำหรับสำรวจความคิดเห็น สำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานเพื่อนำข้อเสนอแนะไปวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงในการจัดประเพณีบุญเดือนหกในปีต่อไป
2. ควรศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่มีเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติในจังหวัดชัยภูมิที่สำคัญเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน

References

- Arune Onswad. (2008). *Methodology*. 3rd ed. Phitsanulok: Naresuan University.
- Khiartiphum Lappinyo. (2018). *Chaiyaphum, the City of Brave*. Retrieved May 15, 2018, from <http://khiartiphum34393.blogspot.com>
- Krittiya Somsila & Kanokkarn Kaewnuch. (2018). Participative Factors Affecting Community Based Tourism Management: A Case Study of Khon Muang, Kalasin Province. *Dusit Thani College Journal*, 12(1), 103–123.
- Matura Suansri. (2016). The Development Guidance and Tourism Promotion Effect to Bangnamphung Floating Market, Samut Prakan Province's Uniqueness. *Journal of Cultural Approach*, 17(31), 41–55.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). **National Economic and Social Development Plan No.12**. Retrieved May 15, 2018, from http://www.nesdb.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=6422
- Paweena Ngamprapasom. (2018). Conservation of Biodiversity and Local Cuisine under the Participation of Mpi at Ban Dong, Suankeun Sub-district, Muang District, Lampang Province. *Journal of Cultural Approach*, 19(35), 38–48.
- Sippiya Chayanusasane Jundon, Songkoon Chanthachon & Rapeepan Sirisumpan. (2018). Guardian Ancestor Spirit: Believe Tradition and Ritual of Mahasarakham Province. *Chopayom Journal*, 29(1), 415–420.